

Pisatelj ALOJZ REBULA, osemdesetletnik

Akademika in pisatelja Alojza Rebulo poznajo tisti ljudje, ki le bežno spremljajo tiskano besedo v Sloveniji. Poleg vrste obsežnih in dobrih romanov, novel, dnevnikov pa tudi esejev ga poznamo po njegovih nastopih v javnosti, kjer s svoje široke kulturne razgledanosti kaže na bogastvo krščanske misli. Ob njegovem visokem življenjskem jubileju smo ga povprašali za mnenje o nekaterih perečih problemih v Sloveniji pa tudi o manj znanih plateh njegovega življenja.



Fotografije: arhiv Ognjišča

Alojz Rebula

KAŽIPOT H KRŠČANSTVU SO MI BILA TUDI SREČANJA Z NEKATERIMI VZORNIMI KRISTJANI

K veri ne prideš z umovanjem, ampak s čim vrednejšim življenjem. Skušaj biti čim boljši človek, pa te bo pripeljalo h Kristusu. Kar drži ljudi stran od vere, niso razumski argumenti, ampak življenjska drža.

- Danes vas poznamo kot človeka, ki v javnosti velikokrat zastopa krščanska stališča. Vendar ste se h krščanstvu približali že kot odrasel. Današnjemu mlademu človeku bo izredno koristno in spodbudno, če boste povedali, kako ste se bližali krščanstvu.

H krščanstvu me je pritegnilo samo življenje, in sicer ne v svojem intelektualnem, ampak v svojem bivanjskem poteku, v prvi vrsti s trpljenjem. Ja, h Kristusu sem tako rekoč prišel razbit in krvav. Kažipot so mi bila tudi srečanja z nekaterimi vzornimi kristjani. Tako je name napravil nepozaben

vtis bivši tržaški škof Luigi Fogar, čeprav sem ga srečal samo enkrat, in to slučajno in ne za več kot polurni pogovor. Tam pri štiridesetih pa sta bili odločilni dve doživetji: misijon na Opčinah (dan po spovedi sem začel pisati roman V Sibilinem vetru, in sicer z religioznim začetkom, ki sem ga potem iz estetskih razlogov opustil) ter romanje z ženo v Lurd v bolniškem vlaku. Tik pred odhodom mi je žena rekla, naj se grem okopat v lurško vodo. Tista pirenejska voda ko da se do danes na meni še ni posušila...



- Kaj vas je pritegnilo na krščanstvo in kaj oviralo pri zavestni odločitvi zanj?

Pri krščanstvu me je najbolj pritegovala - kakor me najbolj priteguje še danes - njegova etika. Vrh evangelija je zame Govor na gori. Kaj me je oviralo? Med drugim nacionalizem italijanske Cerkve v Trstu. Sicer pa menim, da k veri ne prideš z umovanjem, ampak s čim vrednejšim življenjem. Skušaj biti čim boljši človek, pa te bo pripeljalo h Kristusu. Kar drži ljudi stran od vere, niso razumski argumenti, ampak življenjska drža.

- Ste doživljali trenutke krize vere?

V nekem smislu sem v nenehni krizi vere od trenutka, odkar sem jo sprejel, se pravi več kot štirideset let. Ne v tem smislu, da bi nihal med vero in nevero. Ampak tako, da mi vera ni nekaj samoumevnega, ampak da moram veri vsak dan sproti reči svoj zavestni ja. To je redkokdaj spokojna, ampak v glavnem, dinamična, večkrat spopadajoča se vera. Po domače povedano: skušnjavec, moj hudič varuh, me nenehno spremlja kot moja senca. Ni ga ugovora proti veri in Cerkvi, s katerim se ne bi bil moral spopasti. Vendar pa prave, usodne verske krize še nisem doživel. Morda me čaka. A upam v božje usmiljenje.

- Kaj vam v kriznih trenutkih pomeni molitev?

V Lurdu sem bil bracadier, strežnik pri bolnikih. Nekega dne sem v dvigalu bolnišnice Sept Douleurs čakal na bolnike, da bi jih prepeljal

v višja nadstropja. Ni jih bilo. Dolgočasil sem se. Na tleh sem zagledal kos pohojenega časopisa. Sklonil sem se ponj, da bi se s čim zamotil. V ostanku časopisa sem našel kos intervjuja angleškega pisatelja Archibalda Cronina (znan je njegov roman "Zvezde gledajo z neba"). Med njegovimi odgovori so bile tudi besede: "Vsakdanji rožni venec mi je pomagal čez vrsto življenjskih prepadov". Tisti trenutek v dvigalu je postal ena od prelomnic v mojem življenju. Od tistega dne sem začel planinariti po pogorju življenja s Croninovim "cepinom". In nisem ga odložil do danes, 6. junija 2000, na dan Sv. Trojice.

- Na obiskih pri vas me je prijetno presenetilo, da sem na vaši delovni mizi vedno videl brevir, molitvenik, obvezen za duhovnike, a priporočen za laike. Ga redno molite? Zakaj ga molite v slovenščini in ne v latinščini, saj ste profesor latinščine?

Vprašanje, ob katerem bi utegnil bralec pomisliti, kakšen velik kristjan sem, ko pa je v meni še toliko pogana...Pa bom vseeno odgovoril. Slovenski brevir sem dobil v dar od svojega življenjskega prijatelja dr. Staneta Gabrovca, latinskega pa od duhovnika dr. Jožeta Prešerna, s katerim sva se sicer samo površno poznala. Knjige sem se navadil: veličastna poezija Psalmov, kot kruh tehtna proza cerkvenih očetov, v kateri občudujem nespremenjivost Duha v Cerkvi skozi stoletja. Oboje skoraj raje berem v



OSEBNA IZKAZNICA

Pisatelj Alojz Rebula se je rodil 21. julija 1924 v Šempolaju pri Trstu. Po gimnaziji je študiral klasične jezika na ljubljanski univerzi, kjer je leta 1949 tudi diplomiral. Na srednjih šolah v Trstu je poučeval latinščino in klasično grščino. Poročen je s pisateljico Zoro Tavčar. Spada v sam vrh slovenske literature. Napisal je več romanov, povesti, novel, nekaj

dram... Je vsestranski pisec. Stalno piše dnevnik in nekaj jih je izšlo tudi v knjižni obliki. Je pa tudi prevajalec. Napisal je dve knjigi teoloških razmišljanj ter se še oglašal s svojimi aktualnimi komentarji. Znan je po svojem izvirnem pisateljskem slogu. Zaradi splošne razgledanosti in izobrazbe imajo številni ljudje njegovo pisanje za težko.

Odkar se je približal krščanstvu, svoje vere ni nikoli skrival, ampak je velikokrat predaval katoliškimi izobražencem, duhovnikom ter se velikokrat oglašal v verskem tisku. Tudi v času, ko to ni bilo zaželeno. Pri Ognjišču je leta 1985 izšla njegova knjiga petih iger *Savlov demon*.

Krščanstvo je seveda možno sovražiti tudi iz popolnega poznavanja, kakor dokazujejo odpadniki. Vendar je dejstvo, da danes na Slovenskem proti krščanstvu nastopa v glavnem polinteligenca. Takšna nekvalitetna raven vsaj mene ne izziva k polemiki.

latinščini kakor v slovenščini. Latinščina mi bolj vonja po zgodovini odrešenja.

- Večkrat se v svojih posegih odzivate na pisanje in nastope kakšnih kulturnikov ali politikov, sploh javnih delavcev, zlasti glede krščanstva. Večkrat morate polemizirati. Ali se vam ne zdi, da so nekatera stališča do katoliške Cerkve nevzdržna, kažejo nizko stopnjo kulture pa tudi izredno slabo poznavanje krščanstva in humanistične kulture nasploh?

Krščanstvo je seveda možno sovražiti tudi iz popolnega poznavanja, kakor dokazujejo odpadniki. Vendar je dejstvo, da danes na Slovenskem proti krščanstvu nastopa v glavnem polinteligenca. Takšna nekvalitetna raven vsaj mene ne izziva k polemiki. Sicer pa menim, da je polemika v glavnem jalova stvar. Nikogar ne spreobrne, kvečjemu koga utrdi v veri. Prav tako me ne vabi k polemiki sovraštvo do vere, ker smo v tem primeru na ravni iracionalnega. Tukaj argumenti ne zaležejo. Ostane ironija, sarkazem, zafrkavanje, za kristjanov etos problematično orožje....

Foto: Božo RUSTJA



Z urednikom celjske Mohorjeve družbe pri predstavitvi knjige o Slomšku Pastir prihodnosti.

- Nekateri ugovarjajo, da tudi na Zahodu napadajo Cerkev ali polemizirajo z njo. Dobro poznate italijanski kulturni prostor. Bi ga lahko primerjali s slovenskim? Kaj bi rekli ob primerjavi slovenskih in italijanskih napadov na Cerkev?

Vzemimo primer levosredinskega dnevnika *La Repubblica*, katere glavni urednik je deklariran ateist. V tem dnevniku ne samo da ne boš našel primitivizma a la Svetlana Makarovič, ampak celo naklonjenost krščanstvu.

Sicer se v časopisu ne bi odzivali za intervjuje kardinali...

- Pa tudi glede obrambe Cerkve. Ali nimajo Italijani nekaj odličnih javnih oseb, ne duhovnikov, ki izredno argumentirajo krščanska stališča? Se vam ne zdi, da se v Sloveniji številni laiki bojijo nastopati? So premalo samozavestni? Jih imamo premalo?

V ozadju je tragično dejstvo, da generacija, ki bi morala po vojni držati katoliško fronto, leži v Kočevskem Rogu. Kar je ostalo od nje, je komunistični policijski sistem preveč travmatiziral, da bi bilo zmožno samozavestnejšega nastopa. Ni se lahko otresti teme in vlage katakomb. Mlajša generacija, kolikor je sploh mogla priti do krščanskega nazora, je morala z njim skozi komunizem kakor z gorečo svečo skozi neurje. Biti kristjan gotovo ni bilo - in menda tudi ni - priporočilo za kariero, od upravne do univerzitetne. Res se zdi, da je število zavednih katoliških intelektualcev omejeno. Samozavest pa tako in tako ni značilnost slovenskega narodnega značaja. Kolikor je le nekaj izjem - in nekaj jih je, hvala Bogu - potrjujejo pravilo. Vendar pa se iz leta v leto prebije v javnost kakšno novo kvalitetno katoliško ime. Nekaj smemo pričakovati od slovenskih katoliških gimnazij. Nekaj morda celo iz zamejstva, kjer slovenski človek sicer ni živel v narodni sproščenosti, v nazorski pa.

- V svojem delu *Jutranjice za Slovenijo* ste na izredno posrečen način ob liku duhovnika pokazali odnos države do Cerkve, od preganjanja prek toleriranja do skorajšnje naklonjenosti v času osamosvojitve. Se vam ne zdi, da se je v samostojni Sloveniji poslabšal odnos do Cerkve? Tudi odnos medijev, ko so nekateri pisci šli že prek meje dobrega okusa.

Kontinuiteta, se pravi preoblečena Partija, ki vlada v postkomunizmu, more Cerkev samo tolerirati. In vendar katolištvo politično ni nikakršna grožnja: nikjer na svetu ni kakšne katoliške teokracije. Odkod torej tak-



šen strah pred njim? Sprašujem se, ali ni to strah plehke brezidejnosti pred jasnim nazorskim Credom, strah kapitalističnega cinizma pred evangeljsko etiko, strah mitološkega kulta revolucije pred realnim zgodovinskim pogledom nanjo...

- Nekakšen nenaklonjen odnos do krščanstva se je pokazal tudi pred kratkim, ko smo praznovali 100-letnico rojstva pesnika Srečka Kosovela, katerega delo ste preučevali. Pri njem so videli slovenstvo, evropskost, kozmopolizem, le njegove težnje in iskanja presežnega, pristnega in Boga ne.

V svoji rubriki v Družini sem nakazal zadrego uradnega establišmenta pred pojavom Srečka Kosovela, saj je njegova veličina prav v njegovem zaletu v presežno, v absolutno, v svetostno. Kako naj bi šla ta njegova razsežnost v račun plehkosti postmodernega liberalizma? Kosovel bolj kot katerikoli slovenski pesnik odpira obzorja večnega. Kako naj se tej razsežnosti odpre tekoča družbena mistika, od Mercatorja do Foruma 21?

- Med osebnostmi današnjega sveta spušujete tudi sedanjega papeža. Kaj bi vi odgovorili na očitke, naj odstopi, ker je star in da je prekonservativen, da je papež politike....

Spominjam se nekega dne po atentatu na Trgu Sv. Petra. Morda je bilo celo dan po atentatu, ko je življenje Janeza Pavla II. še viselo na nitki. Spominjam se celostranskega naslova v levosredinskem dnevniku IL GIORNO. Glasil se je: "NON CI

LASCIARE, WOYTILA! - Woytila, ne zapuščaj nas".

In kaj je takega odtlej napravil Janez Pavel II., da bi katoličan moral želeli njegov odhod? Ker se je zblížal z Judi in drugimi religijami, ker je internacionaliziral rimsko kurijo, ker je bil proti Bushevi vojni proti Iraku? In zakaj naj bi želel njegov odhod slovenski katoličan? Ker je prvi priznal samostojnost Slovenije? Ker je beatificiral Slomška? Ker nam za velike praznike po Evroviziji vošči tudi v našem jeziku?

- Praznujete osemdeset let. Kako intelektualc doživlja starost? Ga to navdaja z žalostjo, tesnobo ali pa z zavestjo, da je veliko naredil za človeštvo in za slovensko kulturo?

Ne navdaja me eno ne drugo ne tretje, še najmanj zavest, da sem naredil karikoli za kogarkoli. Kar pa se tiče doživljanja starosti, bi navedel svarilo, ki ga večkrat slišim od svoje dobre žene: "Nimaš dvajset let!" Staranje ni moja prva skrb.

- Kako pa jo doživlja kristjan? Kaj lahko dela v tem obdobju? Je to obdobje lahko "blagoslovljeno"?

Če bi me bilo kaj v hlačah kot kristjana, bi starost moral doživljati v vedrem pričakovanju, da se bližam koncu izgnanstva, začetku pravega življenja, vstopu v pravo domovino, recimo v večno Slovenijo. A sem seveda še daleč od takšnega razpoloženja. Kaj naj kristjan dela v tem obdobju? Če more, naj dela to, kar je delal doslej. Če ne more, je na vrsti velika krepost, o kateri se nič ne govori, potrpljenje. Je to obdo-

V agresiji na zakonsko zvezo sam vidim enega od strateških ciljev sil teme, v njeni obrambi pa eno najžlahtnejših nalog Cerkev. Čemu omenjena agresija, je jasno: ker je družina osnovna celica ne samo družbe, ampak tudi Cerkev, sploh vsakega človeškega sožitja.

Alojz Rebula s koroškimi prijatelji (spodaj) in kot govornik ob Chiemskem jezeru maja leta 1999 (zgoraj).



Foto: arhiv Zore TAVČAR

Foto: arhiv Zore TAVČAR



Alojz Rebula in Vinko Ošlak – sorodna in različna misleca obenem.

bje lahko blagoslovljeno? Mislim, da lahko še bolj kot druga, a samo če kristjan vidi v križu ne zafrkavanja usode, ampak skrivnostni blagoslov Ljubezni. Križ pa mu je že njegovo usihajoče telo, tudi če odmislimo vse druge križe, ki niso prihranjeni niti starosti...

- V našem času in v naši kulturi sta zakon in družinsko življenje izredno na udaru. Zakoni razpadajo in priče smo trpljenju številnih otrok. Vi ste poročeni že nad 50 let. Kaj vam pomenita zakon in družina?

Poleg daru vere mi je, rojenemu pesimistu, Bog dal še neki drug neprecenljiv dar – srečen zakon, da si srečnejšega ne bi mogel želeti. V agresiji na zakonsko zvezo sam vidim enega od strateških ciljev sil teme, v njeni obrambi pa eno najžlahtnejših nalog Cerkev. Čemu omenjena agresija, je jasno: ker je družina osnovna celica ne samo družbe, ampak tudi Cerkev, sploh vsakega človeškega sožitja. Napad na družino je napad na najmočnejši okop proti modernemu nihilizmu. Urejena družina hrani človeka z ljubeznijo, s smislom, z življenjsko svetlobo.

- To sprašujem tudi zato, ker je v Sloveniji in zamejstvu porazno nizka rodnost otrok. Ali ni urejen zakon tudi predpogoj za večjo nataliteto? Ali vi bolj krivite družbo, slovenski liberalni sistem?

Ja, Slovenci smo skupaj z drugimi Evropejci ubrali cesto smrti. Strah pred otrokom ni nič drugega kot

strah pred življenjem. Ta strah slovesno demantira tisti optimizem, s katerim se moderni človek postavljaško maskira. Lažen optimizem, lažno dobropočutje, lažna »sinjina biti«! Sicer pa, kako naj se danes človek prebije skozi ta zvočni zid strahu pred bivanjem, če v njem ni vere v smisel življenja, konkretno v Boga in v posmrtnost? Slovenski liberalni sistem še daleč ni moja simpatija, a nočem biti do njega krivičen. Tudi brez njega bi bili tam, kjer smo, ker je v tistem »tam« Evropa, vključno s svojimi katoliškimi narodi, od Poljske do Španije. Le da slovenski liberalizem proti trendu narodne smrti ne naredi ničesar: sploh se ga noče zavešči, kakor se je tega na primer zavedla Francija in tudi primerno ukrepala.

- Ali še ustvarjate? Ali poleg vsakotredenske rubrike v Družini pripravljate kakšno novo knjigo?

Tik pred izidom sta dve moji knjigi: "Jacques Maritain, prinašalec smisla", prikaz lika velikega francoskega katoliškega misleca, tako rekoč mojega duhovnega učitelja, in roman "Nokturno za Primorsko", nekakšna freska zgodovine Primorske skozi fašizem, revolucijo in komunizem.

- Še vedno vsak dan pišete dnevnik? Dnevnika še nisem opustil.

Pogovarjal se je Božo RUSTJIA

Urejena družina hrani človeka z ljubeznijo, s smislom, z življenjsko svetlobo.

MEDNARODNI DELOVNI TABOR

Skupnost Barka, v kateri živijo in delajo odrasle osebe z motnjo v duševnem razvoju in njihovi spremljevalci, vabi mlade od 18. leta dalje na mednarodni delovni tabor, ki bo od 11. 7. do 31. 7. 2004 v Zbiljah pri Medvodah.



Skupnost Barka Beli kamen iz Francije vsako leto organizira poletne delovne taborne. S svojim delom in preprosto delitvijo življenja pomagajo različnim Barkam po Evropi, pa tudi drugim skupinam ljudi, ki poskušajo konkretno odgovarjati na različne stiske drugih.

Dneve bomo preživljali ob skupnih jutranjih molitvah, delu, sv. mašah, športnih igrah, pogovorih, izletih... Ker na te taborne prihajajo mladi iz mnogih evropskih držav, se posveča posebno pozornost tudi kulturni izmenjavi. Morda nam lahko pomagate tudi kot prevajalec.

Informacije in prijave: Skupnost Barka, Zbilje 66, 1215 Medvode, telefon 01/ 3616 459 ali 040 583 835.